

Bayezid-i Bistami

Bayezid-i Bistami hazretleri, Silsile-i aliyenin beşincisidir. Arifler sultanı diye meşhurdur. İsmi Tayfurdur. Üveysi idi. Kendisinden kırk yıl önce vefat eden imam-ı Cafer-i Sadık hazretlerinin ruhaniyetinden istifade etti.113 âlimden ilim öğrenmiştir. Son derece âlim, fâdıl ve edip idi.

Daha annesinin karnında iken kerametleri görülmeye başladı. Annesi ona hamile iken şüpheli bir şeyi ağzına alacak olsa, onu geri atıncaya kadar karnına vururdu.

Çocukken bir gün cami avlusunda oynuyordu. Şakik-i Belhi hazretleri, "Bu çocuk büyüyünce zamanının en büyük velisi olacak" buyurdu. Hadis âlimlerinden bir zat, onu görünce çok hoşuna gitti. "Güzel çocuk, namaz kılmasını biliyor musun?" dedi. Bayezid-i Bistami, "Evet Allah dilerse becerebiliyorum" cevabını verince; "Nasıl?" diye sordu. O da "Buyur yâ Rabbi! Emrini yerine getirmek üzere tekbir alıyor, Kur'an-ı kerimi tane tane okuyor, tazim ile rükuya varıyor, tevazu ile secde ediyor, vedalaşarak selam veriyorum" deyince, o zat hayran kalarak; "Ey zeki çocuk! Sende bu fazilet ve derin anlayış varken, insanların başını okşamalarına niçin izin veriyorsun?" diye sordu. Ona, "Onlar beni değil, Allahü teâlânın beni süslediği o güzelliği meshediyorlar. Bana ait olmayan bir şeye dokunmalarına engel olmam uygun olur mu?" dedi.

Anneye hizmet

Küçük yaşta iken okumaya başladı. Dikkatle derslerine devam ediyordu. Bir gün okuduğu bir âyet-i kerimenin (**Lokman suresi: 14**) tesiri ile eve döndü. Annesi merak edip niçin erken döndüğünü sorunca, şöyle cevap verdi: **"Öğrendiğim bir âyet-i kerimede, Allahü teâlâ, kendisine ve sana itaat etmemi emrediyor. Ya sana hep hizmet edeyim veya beni serbest bırak, hep Allahü teâlâyâ ibadet ile meşgul olayım"** dedi. Annesi; **"Sen beni bırak Allahü teâlâyâ ibadet et"** dedi. Bundan sonra, kendini Allahü teâlâyâ verdi, emirlerinin hiç birisini yapmakta gevşeklik göstermedi; ama annesinin hizmetini de ihmal etmedi. Annesinin küçük bir arzusunu, büyük bir emir kabul edip, her durumda yerine getirmeye çalışırdı. Çünkü Allahü teâlânın emri de böyle idi.

Soğuk bir kış gecesi idi. Annesi yatarken su istedi. O da hemen fırladı. Fakat testide su yoktu. Çeşmeye gidip, testiye doldurdu. Eve geldiğinde, annesinin tekrar uykuya dalmış olduğunu gördü. Uyandırmaya kıyamadı. Testi elinde olduğu halde bekledi. Epey müddet sonra annesi uyanıp "Su, su!" diye mırıldanarak uyandı. Oğlunun bu hâlini gören annesi; "Yavrum, testiye niçin elinde tutuyorsun?" dedi. O da, "Uyandıgın zaman, suyu hemen verebilmek için testi elimde bekliyorum" dedi. Annesi; "Ya Rabbi! Ben oğlumdan razıyım. Sen de razı ol!" diye dua etti. Belki de annesinin bu duası sebebiyle, Allahü teâlâ ona evliyalığın yüksek mertebelerine kavuşmayı ihsan etti.

İbadet zevki

Gençlikte yaptığı bazı ibadetlerden zevk alamıyordu. Bu durumu annesine anlatırdı ve yetişmesinde, terbiye edilmesinde bir kusur bulunup bulunmadığını sorardı. İçimde beni Rabbinden alıkoyan bir şey hissediyorum. Fakat sebebini bilmiyorum" dedi. Annesi epey düşündükten sonra, "Evladım

tek şey hatırlıyorum. Sen daha küçüktün. Komşulara oturmaya gitmiştim. Kucağımda iken ağlamaya başladın. Bir türlü susturamadım. Seni susturmak için ocakta pişmekte olan tarhanaya komşudan izinsiz parmağımı batırıp ağzına koydum" dedi. Bunun üzerine annesinden, o komşuya gidip helallik dilemesini istedi. Annesi helalleştikten sonra ibadetlerinden zevk almaya başladı.

Bir gece seher vakti Allah dedi. Sonra düşüp bayıldı. Ayılınca, niçin bayıldığını sordular. (Sen kim oluyorsun da ismimi ağzına alıyorsun? şeklinde bir ses gelir diye çok korktum da onun için bayılmışım) buyurdu.

Biri, "Bu derecelere nasıl kavuştunuz?" diye sordu. Ona "Her yerde Allahü teâlânın gördüğünü ve bildiğini düşünüp, edebe riayet etmekle" diye cevap verdi.

Bir gece otururken ayaklarını uzatmıştı. (Sultanla oturan edebini gözetmeli) diye bir ses duyup hemen toparlandı.

Buyururdu ki:

Allahü teâlâyı an, dilini, başka işlerle uğraşmaktan koru. Nefsini hesaba çek. İlme yapış ve edebi muhafaza et. Merhamet sahibi ve yumuşak ol. Allahü teâlâyı unutturacak her şeyden uzak dur. Bir kimsenin, Allahü teâlâyaya olan sevgisinin gerçek olup olmadığının alameti, kendisinde deniz misali cömertlik, güneş misali şefkat ve toprak misali tevazu gibi üç hasletin bulunmasıdır.